

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 207/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos, yksikön päällikkö Jari Salokoski, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Liisa Lundelin-Nuortio, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Lauri Luukkonen, Verohallinto
- hankejohtaja Sini Uuttu, Business Finland Oy
- ohjausryhmän puheenjohtaja Simo Säynevirta, Hydrogen Cluster Finland
- toimitusjohtaja Pia Vilenius, Akkuteollisuus ry
- toimialapäällikkö Hannes Tuohiniitty, Bioenergia ry
- veroasiantuntija Lauri Lehmusojä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- talouspoliittinen asiantuntija Emil Lemström, Metsäteollisuus ry
- ilmastoasiantuntija Nelli Immonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Uuden talousajattelun keskus ry (UTAK)
- Suomen Malminjalostus Oy - Finnish Minerals Group
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Teollisuuden Voima Oyj
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Keskuskauppakamari

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp

- Suomen Yrittäjät ry
- Teknologiateollisuus ry
- Senior Fellow Timo Viherkenttä

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä päätettiin osana hallituksen kevään 2024 kehysriihen kasvupakettia. Investointihyvitystä koskevan ehdotuksen tavoitteena on saada liikkeelle sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen. Ehdotuksen mukaisella investointien verohyvityksellä pyritään myös parantamaan Suomen kilpailuasemaa ja houkuttelevuutta investointikohteena.

Puhtaan siirtymän toteuttaminen ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttävät Suomessa mittavia lisäinvestointeja. Venäjän hyökkäyssodan ja sen aiheuttaman energiakriisin seurauksena EU:n jäsenmaiden on vähennettävä riippuvuuttaan venäläisestä energiasta ja fossiilisista polttoaineista entistäkin nopeammassa tahdissa. Tämä tarkoittaa panostuksia uusiutuvaan energiaan ja teollisuuden vähähiilistämiseen. Lisäksi tarvitaan oman kapasiteetin kasvattamista aloilla, jotka ovat strategisesti tärkeitä nettonollatalouteen siirryttäessä. Hallituksen esityksen mukaan puhtaan siirtymän investointeihin tarvitaan Suomessa vuosina 2022—2050 yli 100 miljardia euroa ja joidenkin arvioiden mukaan jopa 242 miljardia euroa.

Ilmastonäkökohtien ohella muuttunut geopoliittinen tilanne on lisännyt kilpailua investoinneista sekä Euroopassa että maailmanlaajuisesti. Etenkin korkean jalostusarvon ja uusien puhtaan siirtymän tuotteiden teolliset investoinnit kiinnostavat lähes kaikkia maita. Tämä näkyy myös aiempaa kovempaa valtiontukikilpailuna eri maiden välillä. Yhdysvalloissa hyväksyttiin elokuussa 2022 IRA-lainsäädäntöpaketti (*Inflation Reduction Act*), joka mahdollistaa satojen miljardien tuet kotimaiseen ympäristöystävälliseen energiantuotantoon ja teknologiaan. Geopoliittisen tilanteen muutos on vaikuttanut merkittävästi myös EU:n valtiontukipolitiikkaan. Maaliskuussa 2023 hyväksytyt valtiontukien kriisi- ja siirtymäpuitteet mahdollistavat huomattavasti aiempaa valtiontukisääntelyä joustavammin tuet hankkeille, joiden tavoitteena on uusiutuvan energian käyttöönoton nopeuttaminen, teollisuuden vähähiilistäminen tai nettonollatalouden edistäminen. Komissio on kriisi- ja siirtymäpuitteiden nojalla vuosien 2023 ja 2024 aikana hyväksynyt 73 jäsenmaiden tukiohjelmaa, joiden yhteissumma on lähes 145 miljardia euroa.

Suomen kilpailuasema teollisista investoinneista on viime aikoina heikentynyt erityisesti kiihtyneen valtiontukikilpailun seurauksena. Vaikka Suomeen on suunnitteilla lukuisia puhdasta siirtymää edistäviä investointeja, niitä koskevien investointipäätösten määrä on edelleen pieni. Lisäksi olemassa olevista suunnitelmista vain suhteellisen pieni osa koskee puhdasta sähköä käyttäviä teollisia investointeja, joita ehdotetulla investointihyvityksellä pyritään Suomeen houkuttelemaan.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp

Ehdotuksen mukainen investointihyvitys on verohyvitys, ja se perustuu EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteisiin. Investointihyvitystä koskeva valtioneuvoston tukiohjelma on asianmukaisesti notifioitu komissiolle, ja komissio on hyväksynyt tukiohjelman 17.2.2025. Komission hyväksymän tukiohjelman perusteella investointihyvitykseen on oikeutettu yritys, joka tekee vähintään 50 miljoonan euron suuruisen ilmastonutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin uusiutuvan energian tuotantoon, energian varastointiin, teollisuusprosessien vähähiilistämiseen, energiatehokkuustoimenpiteisiin tai ilmastonutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille.

Talousvaliokunta tiedostaa, että mikäli tukiohjelma toteutetaan, se on käytännössä toteutettava komission päätöksen sallimassa muodossa ja laajuudessa. Muutokset investointihyvitystä koskeviin säännösehdoiksi eivät ole mahdollisia ilman uutta ja aikaa vievää notifiointimenettelyä. Lisäksi nykyisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden voimassaolo päättyy 31.12.2025, joten investointihyvityksen myöntämistä koskevien päätösten tulee olla tehtynä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Talousvaliokunta pitää ehdotusta kannatettavana ja tärkeänä puhtaan siirtymän edistämiseksi sekä Suomen talouden kasvumahdollisuuksien ja kilpailuaseman vahvistamiseksi. Valiokunta korostaa, että ehdotettu sääntely tulee saada voimaan mahdollisimman pian, jotta investointihyvitystä voidaan hyödyntää mahdollisimman vaikuttavasti.

Investointihyvitystä koskevan ehdotuksen arviointia

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota seuraaviin toimialansa kannalta keskeisiin seikkoihin, joilla voi olla merkitystä investointihyvityksen vaikuttavuuden sekä Suomen talouden kasvun ja kilpailukyvyn näkökulmasta:

Investointihyvitystä koskevat kansalliset rajaukset

Ehdotettuun investointihyvitystä koskevaan sääntelyyn sisältyvät reunaehdot määräytyvät suurelta osin EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden perusteella. Niissä on paljon yksityiskohtaisia ja teknisiä vaatimuksia, joiden osalta ei juurikaan ole kansallista liikkumavaraa. Hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin myös muutamia kansallisia rajauksia. Ensinnäkin investointihyvitys ehdotetaan rajattavaksi vähintään 50 miljoonan euron hankkeisiin. Rajausta perustellaan sillä, että hyvitys on syytä kohdistaa suuriin hankkeisiin, jotka ovat erityisen voimakkaan valtioneuvoston tukiohjelman kohteena. Lisäksi rajausta perustellaan tukiohjelman lyhyellä voimassaoloajalla, ennakoitavilla vaikutuksilla verotuoton vähenemiseen sekä tarpeella hallita tukiviranomaisen hallinnollista taakkaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kaikille investointihyvityksen piiriin kuuluville investoinneille asetetaan yhdenmukaiset tuen enimmäisrajat. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut investointihyvityksen enimmäismäärät vastaavat kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisia tuen enimmäismääriä siltä osin kuin on kyse ilmastonutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille myönnettävästä tuesta. Sen sijaan uusiutuvan energian tuotantoon ja varastointiin sekä teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen myönnettävien tukien osalta myös korkeammat tuki-intensiteetit olisivat kriisi- ja siirtymäpuitteiden nojalla mahdollisia. Hallituksen esityksen mukaan yhdenmukaiset tuen enimmäisrajat yksinkertaistavat ja yhdenmukaistavat järjestelmää ja palvelevat hallituksen kasvupaketin tavoitteita.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp

Sähkön tuotantoinvestoinnit ehdotetaan rajattavaksi investointihyvityksen soveltamisalan ulkopuolelle. Hallituksen esityksessä rajausta pidetään perusteltuna, koska investointihyvityksen tarkoituksena on saada liikkeelle erityisesti sähköä käyttäviä eikä niinkään sähköä tuottavia puhtasta siirtymää tukevia investointeja. Lisäksi EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaan ehdotuksen mukaisten suurten investointien osalta tukea aurinkosähkölle, maatuulivoimalle ja merituulivoimalle sekä vesivoimalaitoksille voidaan myöntää ainoastaan tarjouskilpailumenettelyssä. Tarjouskilpailujen järjestäminen vie aikaa, ja näin ollen hankkeiden hakumenettelyt ja Business Finlandin päätöksentekoprosessit olisi haasteellista saada valmiiksi investointihyvityksen voimassaolajan puitteissa eli 31.12.2025 mennessä.

Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että verkkosähköllä (ml. ydinvoimalla) tuotettua vetyä hyödyntävien teollisten tuotantoprosessien vähähiilistämisinvestoinnit rajataan investointihyvityksen ulkopuolelle. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kyseisiä tukia koskevat kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaiset ehdot ovat hyvin yksityiskohtaiset ja niiden sisällyttäminen investointihyvityksen piiriin olisi edellyttänyt perusteellisia ja aikaa vieviä keskusteluja komission kanssa. Tämä olisi todennäköisesti viivästyttänyt investointihyvityksen käyttöönottoa. EU:n kriisi- ja siirtymäpuitteiden jatkuessa hallituksen on vaikutettava asian muuttamiseksi.

Valiokunta toteaa, että verotuottojen ennakoitavuuden ohella kansallisten investointihyvitysten rajausten taustalla on suurelta osin pyrkimys yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa investointihyvityksen kansallista hakumenettelyä. Investointihyvitystä koskeva tukiohjelma on voimassa vain 31.12.2025 saakka, ja myös sen nojalla myönnettäviä tukia koskevat päätökset on tehtävä tämän vuoden loppuun mennessä. Talousvaliokunta katsoo, että nämä reunaehdot huomioiden on perusteltua, että investointihyvityksen myöntämisedellytykset pyritään pitämään mahdollisimman yksinkertaisina ja helposti tulkittavina.

Tuen kannustava vaikutus

EU:n valtiontukisääntelyn yleinen lähtökohta on, että tuella tulee olla kannustava vaikutus. Kannustavan vaikutuksen varmistamiseksi tukea voidaan yleensä myöntää vain uusille hankkeille ja sellaisille hankkeille, jotka eivät toteutuisi tai toteutuisivat vain rajatusti ilman tukea. Tämän mukaisesti kriisi- ja siirtymäpuitteet edellyttävät, että ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen kannalta strategisille aloille myönnettävää tukea on haettava ennen kuin hanketta koskevat työt aloitetaan. Sen sijaan uusiutuvan energian tuotantoa ja varastointia sekä teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämistä ja energiatehokkuutta edistäviin investointeihin tukea voidaan myöntää, jos työt on aloitettu aikaisintaan kriisi- ja siirtymäpuitteiden voimaantulopäivänä eli 9.3.2023 tai sen jälkeen. Vaatimuksena niidenkin osalta kuitenkin on, että tuki kannustaa tuensaajaa tekemään investoinnin, jota se ei ilman tukea toteuttaisi lainkaan tai jonka se toteuttaisi rajoitetusti tai eri tavalla.

Investointihyvityksen kannustavan vaikutuksen varmistamiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kaikkien investointien osalta hyvitystä myönnetään vain uusille hankkeille eli investoinneille, joissa työt niiden toteuttamiseksi aloitetaan vasta investointihyvityksen hakemisen jälkeen. Töiden aloittamisella tarkoitetaan investointiin liittyvien rakennustöiden aloittamista, ensimmäistä laillisesti velvoittavaa laitelaussitoumusta tai muuta sitoumusta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman. Talousvaliokunta pitää saamansa selvityksen nojalla ehdotettua säänte-

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp

lyä selkeänä ja perusteltuna, koska se yksinkertaistaa investointihyvitystä koskevien hakemusten arviointiprosessia sekä kohtelee kaikkia investointihyvitykseen oikeutettuja puhdasta siirtymää edistäviä investointihankkeita yhdenmukaisesti.

Ei merkittävää haittaa -periaatteen soveltaminen ehdotetun investointihyvityksen arvioinnissa

Ei merkittävää haittaa -periaate määrittää reunaehdot ympäristön kannalta kestäväälle toiminnalle. Kriisi- ja siirtymäpuitteissa tiettyjen investointien osalta edellytetään, että niihin sovelletaan ei merkittävää haittaa -periaatetta samalla tavoin kuin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineeseen perustuvissa hankkeissa on vaadittu. Tämän mukaisesti yritysten ja organisaatioiden on tuen hakemisen yhteydessä huolehdittava siitä, että niiden toiminta noudattaa ei merkittävää haittaa -periaatetta, ja osoitettava, että hankkeet eivät heikennä esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotalouteen siirtymistä tai biologisen monimuotoisuuden suojelua.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että kriisi- ja siirtymäpuitteissa erityyppisiä investointeja koskevat vaatimukset ovat ei merkittävää haittaa -periaatteen osalta erilaiset. Niissä ei myöskään tarkemmin perustella erityyppisten investointien erilaista kohtelua. Investointihyvitystä koskevassa ehdotuksessa puolestaan noudatetaan tarkasti kriisi- ja siirtymäpuitteiden sekä komission niiden nojalla antaman investointihyvitystä koskevan päätöksen linjauksia. Valiokunnan näkemyksen mukaan kriisi- ja siirtymäpuitteissa sekä niiden perusteella hyväksytyissä jäsenmaiden valtiontukiohjelmissa tulisi selkeämmin, läpinäkyvämmiin ja yksityiskohtaisemmin perustella, miksi vaatimukset erityyppisille investoinneille ovat tältä osin erilaiset.

Lopuksi

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisen ja valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan on todennäköistä, että puhtaan siirtymän investointeja pyritään edistämään EU:n valtiontukisääntöjen helpotuksin myös nykyisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden voimassaolon päätyttyä. Valiokunta korostaa tehokkaan ja oikea-aikaisen vaikuttamistyön merkitystä. Suunnitteilla oleviin EU:n valtiontukisääntöihin pitää pyrkiä vaikuttamaan niin, että niiden lähtökohtana on teknologianeutraaluis ja että ne eivät entisestään voimista EU:n jäsenmaiden välistä valtiontukikilpailua. Lisäksi tavoitteena tulee olla Suomen kannalta keskeisten investointimahdollisuuksien sekä muiden Suomen talouden kasvua edistävien näkökohtien huomioiminen EU:n tulevissa valtiontukilinjauksissa. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että nykyiset kriisi- ja siirtymäpuitteiden valtiontukihelpotukset eivät kata investointeja hiilidioksidin talteenottoa ja ruokaketjun vähähiilistämistä edistäviin hankkeisiin, ja pitää tärkeänä, että niitä koskevat investoinnit lisätään tulevan EU:n valtiontukiregiimin soveltamisalaan. Lisäksi valiokunta katsoo, että uutta EU-sääntelyä valmisteltaessa tulisi harkita myös vähähiilisyttä edistävien ydinvoimainvestointien sisällyttämistä sääntelyn soveltamisalaan.

Mikäli puhdasta siirtymää edistävien investointien valtiontukihelpotuksia jatketaan vuoden 2025 jälkeen, niihin perustuvia Suomen kansallisia tukiohjelmiä valmisteltaessa tulisi investointihyvityksen vaikuttavuudesta saatuja kokemuksia hyödyntämällä tarkasti arvioida, minkä suuruisiin hankkeisiin tuet kannattaa kohdistaa. Nyt esitettyä 50 miljoonan euron hankekohtaista alarajaa on useissa asiantuntijalausunnoissa pidetty liian korkeana. Valiokunnan näkemyksen mukaan voi-

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp

taisiin myös harkita, tulisiko tuen euromääräisen alarajan olla matalampi ja konsernikohtainen eikä hankekohtainen.

Lopuksi valiokunta esittää, että valtionvarainvaliokunta mietinnössään selkeyttäisi, miten ehdotettu investointihyvitys toimii yhdessä minimiverolain kanssa (Laki suurten konsernien vähimmäisverosta 1308/203) ja heikentäkö minimiverolain mukainen sääntely joissain tilanteissa investointihyvityksen vaikuttavuutta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.3.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedeu ps
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden suurten ilmas-
toneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä (investointihyvitys). Kyseessä
olisi uusi kohdennettu verotuki, joka olisi EU-oikeuden näkökulmasta valtiontukea.

Hallitus sopi kevään 2024 kehysriihessä tästä uudesta verohyvityksestä, jonka tavoitteena on ke-
hysriihikirjauksen mukaisesti saada sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia inves-
tointeja liikkeelle ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista
Suomeen.

Keskusta kannattaa investointihyvityksen käyttöönottoa, mutta katsoo, että hallituksen esittämäs-
sä muodossa investointien verohyvitystä koskeva esitys on johdonmukaista jatkoa pääministeri
Orpon hallituksen mikro- ja pk-yrityksiä syrjivälle politiikalle.

Pienimmät yritykset ovat kohdanneet useiden veronkorotusten sarjan, joka tuntuu yritysten arjes-
sa. Arvonlisäverotuksen huojennusalue on poistunut. Alennettua 10 prosentin arvonlisäverokan-
taa korotettiin 14 prosenttiin, joka on vaikuttanut majoitusten, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden,
kirjojen, joukkoliikenteen ja taksien sekä lääkkeiden verotukseen. Yleinen arvonlisäverokanta on
kiristetty Euroopan toiseksi korkeimmaksi, peräti 25,5 prosenttiin. Kaiken huipuksi kotitalousvä-
hennystä leikattiin rajulla tavalla vuodenvaihteessa. Tavallisen keskituloisen suomalaisen vero-
tus on nyt kulutusverot huomioiden kireintä vähintään 10 vuoteen, ja tämä heijastuu yrityksiin.
Veronkevennykset hallitus on sen sijaan varannut vain kaikkein suurimmille yrityksille.

Esityksen ongelmat ja keskustan ratkaisut:

Voimassaolon tiivis aikataulu on EU-sääntelystä johtuvaa. Kansallista liikkumatilaa sen sijaan
olisi siinä, että minkä kokoiset investoinnit tähän otetaan mukaan. Voimassaolon suhteenkin hal-
lituksen olisi syytä kertoa, että miten investointihyvityksen kanssa toimitaan jatkossa, jos EU:sta
tulee lisää aikaa tämänkaltaisille verotuille.

Keskustan mielestä nyt käsittelyssä oleva investointiverohyvitys on laajennettava myös pienille
ja keskisuurille yrityksille. Keskustan mielestä investointiverohyvityksen raja voisi olla hallituk-
sen esittämän, suuryrityksiä suosivan 50 miljoonan euron sijaan esimerkiksi 1 miljoona euroa.

Keskustan esittämällä tavalla Suomeen voitaisiin muutamien mahdollisten suurten investointien
lisäksi mahdollistaa useita pienempiä investointeja. Investointihyvitys vaikuttaisi yhteisövero-
kertymään vuodesta 2028 eteenpäin. Hallituksen olisikin syytä miettiä, että onko Suomeen saatu
muka niin paljon investointeja, että hallitus voi ylenkatsoa pienempiä investointeja? Ei ole.

Keskustan ehdotus ratkaisisi samalla senkin hallituksen esityksessä olevan ongelman, etteivät
edes isot konsernit hyödy tästä hallituksen esittämästä muutoksesta silloin, jos se tekee yhteensä
yli 50 miljoonan euron investoinnit, mutta ne jakaantuvat useammalle tehdaspaikkakunnalle si-

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp
Eriävä mielipide 1

ten, että yksikään ei yksistään ylitä 50 miljoonan euron rajaa. Hallituksen vaatimus 50 miljoonan euron rajasta nimittäin on laitoskohtainen.

Jos konsernilla olisi esimerkiksi kolme erillistä 20 miljoonan euron investointia kolmeen eri laitokseen suunnitteilla eli yhteensä 60 miljoonan euron investoinnit, ei investointihyvitystä hallituksen esityksen mukaan saa. Mikäli raja vaadittavalle investoinnille asetettaisiin pienemmäksi, ei tällaista ongelmaa olisi.

Pienempien yritysten mukaan ottamisen lisäksi myös Suomessa voisi nyt samassa yhteydessä rohkeasti kokeilla alueellisesti korotettua verokannustinta, erityisesti itäisen Suomen elinvoiman vahvistamiseksi. Siis käynnistää kokeilu erityistalousalueesta.

Keskusta onkin jo budjettivaihtoehdossaan esittänyt, että investointihyvitys annetaan korkeampana itäiseen Suomeen perustettavalle erityiselle talousalueelle. Muualla Suomessa vähennysprosentti olisi hallituksen esittämä 20 prosenttia, mutta itäisessä Suomessa 30 prosenttia. Erityinen talousalue kattaisi keskustan vaihtoehdon mukaan Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon sekä itärajalalla olevat Pohjois-Pohjanmaalta Koillismaan alue ja Lapista Itä-Lapin seutukunta.

Toimitaanko muuallakin Euroopassa yhtä nuivasti pk-yrityksiä kohtaan kuin mitä Orpon hallitus tekee Suomessa? Ei toimita.

Esimerkiksi Saksassa tällaisen tuen määrä vaihtelee investointien tyypin mukaan, mutta tietyissä investoinneissa koon on oltava vähintään 500 000 euroa pienten ja keskisuurten yritysten osalta ja muiden yritysten osalta yli miljoona euroa.

Lisäksi Saksassa on joihinkin investointeihin käytössä korotuksia tietyille alueille ja myös pienille ja keskisuurille yrityksille voi olla korotuksia yleiseen tukeen verrattuna. Saksalle kelpaa siis pienemmätkin investoinnit eikä erityistalousajattelukaan ole vierasta.

Ranskassa myös suorastaan suositaan pieniä investointeja, ja siellä erityistalousalueita arvostetaan. Tuen määrät vaihtelevat riippuen mistä investoinnista on kyse. Esimerkiksi vihreän teollisuuden investoinnissa, jotka kohdistuvat nettonollalouteen siirtymiseen tarvittavien akkujen, aurinkopaneelien, tuuliturbiinien ja lämpöpumppujen tuotantoon, on verohyvitys suunnattu pienille ja keskisuurille yrityksille sekä suurille yrityksille. Tällaisen verohyvityksen määrä Ranskassa on 20 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, kuitenkin enintään 150 miljoonaa euroa yritystä kohden.

Hyvitystä voidaan kuitenkin Ranskassa korottaa tietyillä alueilla tehtyjen investointien osalta riippuen investoinnin sijainnista joko 25 prosenttiin, jolloin tuen enimmäismäärä yritystä kohden nousee 200 miljoonaan euroon, tai 40 prosenttiin, jolloin tuen enimmäismäärä yritystä kohden on 350 miljoonaa euroa. Lisäksi pienten yritysten tekemien investointien osalta hyvitystä voidaan korottaa 20 prosenttiyksikköä ja keskisuurten yritysten tekemien investointien osalta 10 prosenttiyksikköä.

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp
Eriävä mielipide 1

Tanskassa haettavan tuen on oltava vähintään 10 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 1,3 miljoonaa euroa).

Keskusta ottaisi rohkeasti esimerkkiä eurooppalaisesta ajattelusta ja mahdollistaisi hyvityksen myös pienemmille yrityksille ja ottaisi itäisessä Suomessa käyttöön erityiset talousalueet, joissa vähennysoikeus oli korotettu.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaattiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 207/2024 vp) koskevassa mietinnössä huomioon edellä olevan.

Helsingissä 4.3.2025

Timo Mehtälä kesk
Mikko Savola kesk

Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta on vakavia puutteita verohyvityksen kriteerien osalta, ja sen tehokkuus uusien investointien synnyttämisessä on kyseenalainen.

Esitys suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä pyrkii vastaamaan maailmanlaajuisesti vallitsevaan teollisuuspoliittiseen kilpailuun ja houkuttelemaan investointeja Suomeen. Vaikka vihreän siirtymän investointien vauhdittaminen on kannatettavaa, on epäselvää, palveleeko hallituksen esitys todella tätä tarkoitusta. Koska investointihyvityksen hakemisen ja myöntämisen aikataulu on niin tiukka, sitä haetaan todennäköisimmin hankkeille, jotka ovat jo selvitys- tai suunnitteluvaiheessa. Näin ollen on epätodennäköistä, että hyvitys yksinään saa yrityksiä tekemään aidosti uusia investointeja.

Useat asiantuntijat ovat myös nostaneet esille, että verohyvitys on ongelmallinen tapa tukea ilmastoneutraaleja investointeja muun muassa siksi, että vaikutukset julkiseen talouteen on vaikea budjetoida etukäteen. Verohyvityksen todelliset kustannukset eivät ole vielä tiedossa, ja ne saattavat lakiesityksen vaikutusarvioiden mukaan nousta 2,3 miljardiin, enimmillään 3,2 miljardiin. Ottaen huomioon, että hallitus jakaa myös suoria tukia vihreille investoinneille Business Finlandin kautta, on epäselvää, miksi se tämän lisäksi ehdottaa verohyvitystä.

Tuen toteutustavan lisäksi tuen kriteereissä on parantamisen varaa. Jos tarkoituksena on tukea siirtymää kohtaa ilmastokestävää taloutta, on kyseenalaista, miksi paljon sähköä kuluttavat datakeskukset tai ympäristölle vakavasti haitallinen kaivostoiminta on listattu hallituksen esityksen vaikutusarvioissa potentiaalisina tuen kohteina. On lisäksi huomattava, että datakeskukset saavat myös merkittävän edun sähköverosta. Kyse on lähes täydestä verovapaudesta. Säädettyäksi esitetty verohyvitys yhteisöverosta aiheuttaisi mahdollisesti merkittävää valtiontukien kasautumista. Kaivosteollisuuden osalta lakiesityksessä ei ole säädetty hankkeiden toteutusaikaa. Talousvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan ei ole johdonmukaista edistää puhdasta siirtymää ja teollisia investointeja kiihdyttämään tarkoitettua tukiohjelmaa tavalla, joka mahdollistaa investointien käynnistämisen vasta 2030-luvun puolivälissä. Lakiesityksen tavoite ilmastoneutraalin talouden edistämisestä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi asettuu tälläkin tavoin kyseenalaiseksi.

Katson myös, että vero- tai muiden tukien vastineeksi yrityksiltä tulisi Suomessa edellyttää vastuullista toimintaa laajemminkin. Valtion erimuotoisia tukia saavan yrityksen tulisi vastineeksi sitoutua tai niille tulisi säätää velvoite välttää kohtuutonta osingonmaksua ja taata työllisyys sekä noudattaa Suomen työlainsäädäntöä ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisia ehtoja. Etenkin mittaluokaltaan suurien yritystukien tapauksessa tuen antajan, eli valtion, omistusosuus ja asema tuensaajan hallinnossa tulisi voida varmistaa avoimuuden ja julkisten varojen käytön ja vaikuttavuuden varmistamiseksi.

**Valiokunnan lausunto TaVL 2/2025 vp
Eriävä mielipide 2**

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.3.2025

Johannes Yrttiaho vas